

Музей також приймав замовлення на посібники, які впроваджувалися у народній школі, розгортав видавничу діяльність

Відвідувачі і освітяни могли пишатися тим характером освіти і знань, який утримувався, не зважаючи на відсутність належної підтримки з боку уряду.

Література

1. ЦДІАУ.–Ф.707. – Оп. 151.
2. ЦДІАУ.–Ф.707. – Оп. 227.
3. Вовк Л.П. // Громадсько–педагогічне сподвижництво в Україні (етапи і особливості). –Київ., – 1998. – С. 50–51.
4. “Вестник воспитания” // Педагогический музей в Киеве. – М.: 1902.– С. 102–104.
5. Кирпач А.І. // Педагогічний музей: минуле, сучасне, майбутнє. – ВАПНУ, 1993. – № 3. – С. 104–113.
6. Романов Н.И. // Как устраивать местные музеи. – М., 1919. – С. 16, 42, 58.
7. Педагогічний музей в Києві // Світло. – 1912. – № 2. – С. 73.
8. Циркуляр по Київському навчальному округу. – 1903. – № 4.– С. 203–204.
9. Циркуляр по Київському навчальному округу (поч. нар. училищ). – 1913. – № 10.
10. Циркуляр по Київському навчальному округу. – 1914. – № 2. – С. 127, 691.

Кожевников В.М.

Макіївський економіко-гуманітарний інститут

ПРОГРАМА ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ З ПРОБЛЕМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Актуальність теми. У самостійній державі Україні стає необхідним перетворення системи освіти, складовою частиною якої є навчально-виховний процес у загальноосвітній школі і її нових типах. Становлення сучасної школи базується на таких моделях і технологіях, які сприяють

практичній реалізації особистісно-орієнтованого, особистісно-діяльного, демократичного, гуманістичного підходів, співпраці учителів і школярів, розвитку їх індивідуальної творчості.

Магістральний напрям перебудови системи освіти визначається процесами поступового переходу від індустріального до інформаційного суспільства XXI ст.. На цьому шляху зв'язок освіти і культури стає визначальним, тому що навчання розглядається в контексті культури, її цінностей, засвоєння її досягнень і оволодіння соціокультурними нормами. Суб'єкт культури, як відомо, та людина, яка здатна творити, зберігати і розповсюджувати культурні цінності. Тому творчість як створювальний процес можлива тільки в тій культурі, яка інтегрує традицію і новацію. Культура і творчість – невіддільні.

Педагогічну і учнівську творчість необхідно розглядати в межах педагогічної культури і культури навчальної діяльності школярів. Основою створювальних процесів повинен стати вибір суб'єкта.

У нових економічних умовах підвищення ефективності навчально-виховного процесу необхідно розглядати як з точки зору його результатів, так і витрат часу і зусиль учителів та учнів. Ми виходимо із того, що вибір за своєю сутністю і змістом дуже складне явище і потребує ще свого дослідження. Він має подвійну аспектну природу в навчальному процесі: вибір за межами уроку, ще до його проведення, і вибір на самому уроці у ході організації навчальної діяльності учнів. Саме існуючі історично часові межі уроку вимагають того, щоб вибір був найкращим – оптимальним. Тому, на уроці, культура, творчість і оптимальний вибір взаємопов'язані.

Тепер вибір може робити школа, вчитель, батьки, учень. У складних економічних умовах необхідно забезпечити конституційне право кожного громадянина України на одержання загальної середньої освіти. У теперішній час працюють заклади нового типу: профільні школи, гімназії, школи-пансіони, школи-інтернати ліцеї та інші. Так, на Донеччині, створюються умови для виявлення і підтримки талантів і обдарованих дітей. Школи активно співробітничать з вузами. Впровадження інновацій, кращого педагогічного досвіду дає позитивні результати. У сучасному інноваційному процесі України Донеччина грає активну роль у багатьох аспектах навчально-

виховного процесу на рівні теоретично–методичної і практичної роботи з розвитку творчого потенціалу учнів взагалі і обдарованих учнів (1,7).

Передумови впровадження технології педагогічної і учнівської творчості на ідеях вибору в культурно-творчому полі життєдіяльності вчителя і учнів:

- якщо говорити про авторські школи (ліцеї, гімназії, коледжі та ін.), то можна відзначити творчий ентузіазм учителів, які створюють умови для розвитку творчого потенціалу учнів, підвищують свою педагогічну культуру, вносять свій внесок у вирішення регіональних проблем навчання і виховання дітей. Такі школи – творчі лабораторії, де відбувається пошук ефективних впливів дидактичного і виховного характеру, тому вони потребують висококваліфікованих спеціалістів. Це пояснює залишення ними державних шкіл;

- у державних школах сьогодні процес творчої віддачі вчителів незначний, творча індивідуальність педагога – велика рідкість;

- в авторських і державних школах, в основному, використовується досвід відомих учителів, учителів-новаторів; дидактичні, виховні, методичні системи, технології вчених – педагогів і психологів. У той же час педагогічна практика показує, що в багатьох випадках це відомі вже копії, які значно підвищують не розвиток педагогічної творчості, або констатують її початковий рівень, що має несистемний характер. Це, безумовно відбивається і на стані учнівської творчості. Тому школа – творча лабораторія – велика рідкість;

- про стиль роботи більшості учителів-практиків, що почали працювати в школі, можна сказати, що: підготовка вчителів і сьогодні, на студентській лаві, далі, в межах методичної роботи в школі, не орієнтована на розвиток творчих здібностей, на використання своїх можливостей і резервів. Тому на місцях переважає інформаційне навчання на основі репродуктивного мислення як вчителя так і дітей;

- сама проблема творчого потенціалу особистості вчителя і дитини в нових умовах життя суспільства потребує наукового дослідження: до цього часу не зовсім ясно, що приховано у феномені творчості педагога і учня, яким чином творчість пов'язана з культурою особистості, що таке вибір, його сутність і зміст, як взаємопов'язані культура викладання, куль-

тура учіння, культурно-виховна роль навчального матеріалу з механізмами творчості, оптимального вибору та ін.

Мета експериментального дослідження. Основною метою даного дослідження є пошук можливостей підвищення ефективності процесу навчання в загальноосвітній школі і її типах через систему засобів, форм і методів, що розвивають уміння учителів створювати творчий досвід педагогічної діяльності на основі:

1. вибору змісту творчості;
2. вибору оптимального варіанту його індивідуально-творчого подання в навчально-виховному процесі;
3. проведення педагогічного експерименту;
4. розроблення системи формування педагогічної і учнівської творчості.
5. діагностування процесів творчого розвитку педагога і учня.

Основні завдання експериментальної роботи:

- визначити характеристики творчої педагогічної діяльності вчителя і навчальної діяльності учнів у початкових, середніх і старших класах;
- визначити принципи, сутність, структуру, умови, рівні і показники процесу творчої педагогічної та учнівської діяльності;
- розробити психолого-педагогічні, організаційні, культурно-творчі, основи індивідуальних проявлень учителів і учнів;
- пропонувати систему засобів, методів, форм вирішення професійних завдань на основі прогнозування вчителем творчого учіння школярів і, потім, вибору найкращого варіанту його педагогічної реалізації;
- розробити систему діагностики і контролю творчого навчально-виховного процесу на уроках в загальноосвітній школі і її типах.

Методика експериментального дослідження.

1. Аналіз соціологічної, культурологічної, організаційно-управлінської, психолого-педагогічної літератури з проблеми педагогічної та учнівської творчості в процесі навчання.

2. Аналіз змісту відомих технологій з метою виявлення їх творчого потенціалу (що закладений автором) і можливостей його подальшого розвитку в індивідуальному досвіді учителя.

3. Організація спостережень, бесід, інтерв'ю з учителями з пробле-

ми творчості, виявлення їхнього бажання працювати творчо.

4. Проведення анкет, тестів з метою виявлення труднощів, недоліків і побажань педагогів на їх творчому шляху.

5. Проведення компетентними суддями експертизи успіхів і невдач творчо працюючих учителів.

6. Діагностика творчих якостей учителя і школяра.

7. Вибір методів опрацювання матеріалів дослідження: кількісні, якісні, статистичні, математичні.

8. Моделювання портрета сучасного творчого вчителя і проявляючого навчальну творчість учня.

Об'єкт дослідження: учителі і учні загальноосвітньої школи.

Предмет дослідження: процеси формування творчих якостей особистості, рис характеру педагога-творця і проявляючого навчальну творчість школяра.

Робоча гіпотеза експериментального дослідження.

Проблема педагогічної і учнівської творчості є надзвичайно актуальною на новому етапі розвитку суспільства і, як наслідок, загальноосвітньої школи, може бути успішно вирішена, якщо:

1. У школі її керівниками проводиться спеціальна робота з організації самоосвіти учителів спрямована виявлення сутності, головної ідеї, позитивних моментів і можливих обмежень відомих технологій навчання дітей. При цьому:

а) учителі мають право вибору змісту тих чи інших технологій, що направлені на задоволення їх творчих інтересів і потреб, збагачують їх педагогічну культуру;

б) учителі володіють механізмами вибору, конструювання індивідуальних варіантів педагогічної і учнівської діяльності на основі прогнозування, вміють організувати і оцінювати одержані результати за критеріями творчості,

2. У школі організована в межах форм методичної роботи система занять, на яких:

а) учителі вибирають і теоретично усвідомлюють вправи, творчі завдання і т.п., як засоби вирішення професійних задач на творчому рівні;

б) йде обмін досвідом творчості;

в) заступниками директора школи, методистами вивчається рівневий характер творчого досвіду вчителів, як портрет творчого вчителя, класифікується навчальна творчість учнів, її аспекти і характер;

г) вся науково-практична і методична організаційна робота має системний характер, виконується за принципами педагогічної і учнівської творчості, призводить до формування індивідуального культурно-творчого поля у кожного вчителя, як основної складової частини його професійного статусу, характеристики його творчої особистості.

У цьому випадку значно підвищується ефективність педагогічного процесу в школі на основі розвитку творчого потенціалу вчителя і учнів.

Можливі негативні наслідки експериментальної роботи. Враховуючи наукову і практичну складність проблеми педагогічної і учнівської творчості, необхідно передбачити можливі негативні наслідки експериментальної роботи:

- штучність, формотворчість, реалізація на уроках прийомів без наукової основи, без змістовного аналізу наукових робіт, технологій;

- не урахування обмеження дослідження: мова йде про творчу навчальну діяльність учнів загальноосвітньої школи;

- автоматичний перенос елементів з відомих методичних систем, технологій без урахування специфіки й особливостей, вікових можливостей учнів;

- вибір невизначених діагностик по відношенню до творчих процесів, якостей особистості творця, що призводить до необґрунтованих результатів, перекидає сутність самої творчості.

Організація групи адміністрації. Це директор, заступники директора з метою:

а) теоретичної і методичної підготовки в межах експерименту;

б) озброєння системою контролю над проявами і розвитком творчих знахідок учителів і учнів.

Аналітичне забезпечення ходу експерименту може бути покладено на методистів районного відділу освіти.

Структура і зміст експериментального дослідження.

Констатуючий експеримент. Основний зміст:

1. провести аналіз необхідності і можливості даного експерименту в школі;
2. визначити склад експериментальних груп учителів і учнів у початковій ланці, в середніх і старших класах;
3. діагностування стану творчих здібностей учителів експериментальних груп:
 - проведення бесід, анкетування, тестування;
 - відвідування уроків учителів з метою аналізу існуючих творчих проявлень;
 - уточнення потреб і побажань учителів, їх ускладнень;
 - формулювання висновків про творчі можливості вчителів на основі діагностування;
 - складання зведеної карти результатів констатуючого експерименту;
 - підготовка до формуючого експерименту.

Формуючий експеримент.

1. Проведення циклу лекційно-семінарських занять з проблемі творчості;
2. Здійснення оберненого зв'язку:
 - розробка учителями теоретичних моделей-представлень про наукову сутність педагогічної й учнівської творчості;
 - вибір науково-методичних складових частин творчого кредо кожним педагогом.
3. Опрацювання методики вибору змісту інноваційних технологій:
 - алгоритм вибору;
 - рекомендації-розпорядження.
4. Опрацювання методики вибору і використання засобів, форм розвиваючих культурно-творчі здібності вчителів початкових, середніх і старших класів.
5. Опрацювання методики вибору індивідуального варіанту педагогічної діяльності на уроці:
 - алгоритм вибору;
 - система способів з оптимізації викладання і навчання в школі I, II, III ступеня.

6. Опрацювання методики організації культуро-творчого навчання школярів початкових, середніх і старших класів.

7. Опрацювання системи діагностик творчих проявлень педагогів та учнів.

8. Розробка творчих уроків, обмін педагогів, творчими знахідками взаємовідвідування уроків, виступи на семінарах, підготовка матеріалів до друкування.

Контрольний експеримент.

1. З'ясування думок учителів експериментальних груп:

- що вдалося, а що ні;
- над чим ще необхідно працювати;
- узагальнення досвіду творчої роботи вчителів;
- складання портрета творчого педагога і творчо працюючого на уроках і вдома школяра.

2. Аналіз результатів творчого навчання керівниками школи.

Очікувані результати:

- складення зведеної карти стану творчих здібностей та можливостей вчителів на початку експерименту;
- розробка системи засобів, форм, що забезпечують творчий характер навчання на всіх навчальних предметах;
- розробка змісту творчих уроків;
- розробка системи діагностик творчого процесу;
- накопичування зразків учнівської навчальної творчості;
- підвищення ефективності навчально-виховного процесу на основі технології культуро-творчого навчання.

Література

1. Розвиток творчого потенціалу педагогів і школярів Донецчини // Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції. Донецьк 3-4 листопада 1999 року. – Донецьк, 1999. – С.7.